

Mahdollisuuksien piha!

– kerrostalopihojen suunnittelukilpailu

”Mahdollisuuksien piha!” –
kerrostalopihojen suunnittelukilpailu

© Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto

Taitto: Timo Kaasinen

Julkaisusarjan graafinen suunnittelu: Timo Kaasinen

Pohjakartta: © Kaupunkimittausosasto, Helsinki § 009/2008

Paino: Edita Prima Oy 2008

ISSN 0787-9024

ISBN 978-952-223-171-0 (nid.)

ISBN 978-952-223-172-7 (pdf)

Tiivistelmä	5
1. Kilpailukutsu	6
1.1 Kilpailun järjestäjät, luonne ja tarkoitus	6
1.2 Osanottajat	6
1.3 Palkinnot ja lunastukset	7
1.4 Palkintolautakunta	8
1.5 Kilpailun säännöt ja kilpailuohjelman hyväksyminen	9
1.6 Ohjelma-asiakirjojen luovutus.....	9
1.7 Kilpailukieli	9
1.8 Kilpailuaika	9
2. Kilpailutekniset tiedot	10
2.1 Ohjelma-asiakirjat	10
2.2 Kilpailua koskevat kysymykset	10
2.3 Kilpailun ratkaiseminen, tuloksen julkistaminen ja näytteillepano	10
2.4 Jatkoimenpiteet	10
2.5 Kilpailuehdotusten käyttöoikeus ja palauttaminen.....	10
2.6 Kilpailuehdotusten korvaaminen.....	10
3. Kilpailutehtävä	12
3.1 Kilpailun tausta ja suunnittelutilanne.....	12
3.1.1 Kuninkaantammen asuinalue.....	13
3.2. Kilpailualue.....	14
3.2.1 Kilpailualueen kuvaus	14
3.2.2 Kilpailualueen rajausta.....	15
3.3 Kilpailun lähtökohdat	16
3.3.1 Yleiset lähtökohdat.....	16
3.3.2 Toiminnalliset lähtökohdat	16
3.4 Suunnittelutavoitteet ja -ohjeet	16
3.4.1 Toiminnalliset tavoitteet – asukaslähtöinen piha	17
3.4.2 Kaupunkikuvalliset ja esteettiset tavoitteet	18
3.4.3. Ekologiset tavoitteet.....	18
3.4.4. Muita suunnitteluohjeita.....	19
4. Kilpailuehdotusten arvosteluperusteet	21
5. Ehdotusten laadintaohjeet	22
5.1 Vaadittavat asiakirjat.....	22
5.2 Kilpailusalaisuus.....	22
5.3 Kilpailuehdotusten sisäänjätö.....	22
Kuvailulehti	23

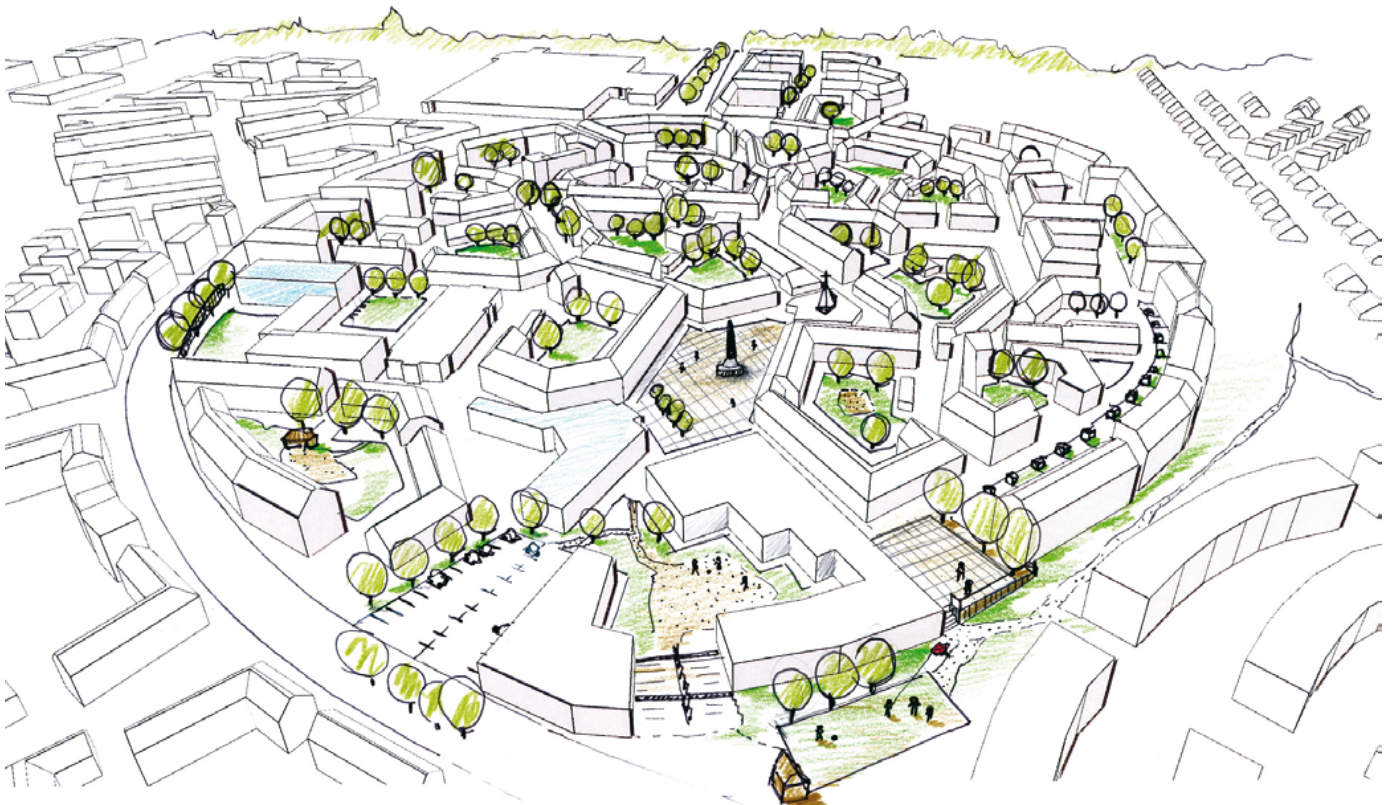
Kerrostalopiha on asukkailleen parhaimmillaan keskeinen asumisviihtyvyyttä lisäävä tekijä. Mahdollisuuksien piha! -kilpailulla etsitään kerrostalopihan vielä käyttämättömiä mahdollisuuksia, jotta piha voi olla yhä useammalle kodin luonteva jatke ja sosiaalinen kohtauspaikka. Pihoja kehittämällä voidaan kehittää kerrostaloasumista asumismuotona vastamaan nykyistä paremmin erilaisia asumistoiveita ja -tarpeita.

Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto ja ympäristöministeriö järjestävät Vihervuoden 2008 aikana Kuninkaantammen kerrostalopihojen suunnittelusta arkkitehtuurikilpailun yhteistyössä Suomen Arkkitehtiliiton (SAFA), Maisemaarkkitehtiliiton (MARK) ja Viherympäristöliiton kanssa. Kilpailun tavoitteena on löytää uusia innovatiivisia ideoita ja ratkaisuja kerrostalopihojen elävöittämi-

seksi ja toteuttamiskelpoinen kokonaisidea Kuninkaantammen kerrostalopihojen asemakaavoituksen ja toteutussuunnittelun pohjaksi. Kilpailussa esille tulevia uudenlaisia ratkaisuja hyödynnetään jatkossa niin uusien alueiden kuin täydennettävienkin alueiden pihojen suunnittelussa.

Kilpailu alkaa kesäkuussa 2008 ja ehdotusten sisäänjätö tapahtuu syyskuun 2008 puolivälissä. Kilpailu pyritään ratkaisemaan lokakuun 2008 aikana. Kuninkaantammen kerrostaloalueen rakentaminen alkaa aikaisintaan vuonna 2010.

1. Kilpailukutsu

1.1 Kilpailun järjestäjät, luonne ja tarkoitus

Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto ja ympäristöministeriö järjestävät yhteistyössä Suomen Arkkitehtiiliiton (SAFA), Maisema-arkkitehtiiliiton (MARK) ja Viherympäristöliiton kanssa yleisen pihasuunnittelukilpailun Kuninkaantammen alueen kerrostalopihojen suunnittelusta.

Kerrostalopihan suunnittelu tehdään yleensä rakennussuunnitteluvaiheessa. Kilpailulla selvitetään, voidaanko nykyistä käytäntöä varhaisemmalla pihasuunnittelulla löytää uusia ideoita pihojen asemakaavatasoiseen suunnitteluun. Varhaisesta suunnitteluajankohdasta johtuen lähtötiedot eivät ole yhtä tarkkoja kuin rakennussuunnitteluvaiheessa.

Kilpailussa etsitään uusia ideoita kerrostalopihojen suunnitteluun. Niitä on tarkoitus hyödyntää Kuninkaantammen tulevan kerrostaloalueen suunnittelun lisäksi muilla uusilla kerrostaloalueilla ja täydennysrakentamiskohteissa.

Kuninkaantammen laadittiin osayleiskaavatyössä alueen suunnittelun lähtökohdat ja yleiset periaatteet aluekokonaisuudelle ja korttelirakenteelle. Näitä lähtökohdista hyödyntäen on tarkoitus laatia ideatasoinen alueen kerrostalopihojen koskeva yleissuunnitelma, jota tarkennetaan kolmen pihan osalta toteuttamiskelpoiseksi suunnitelmaksi.

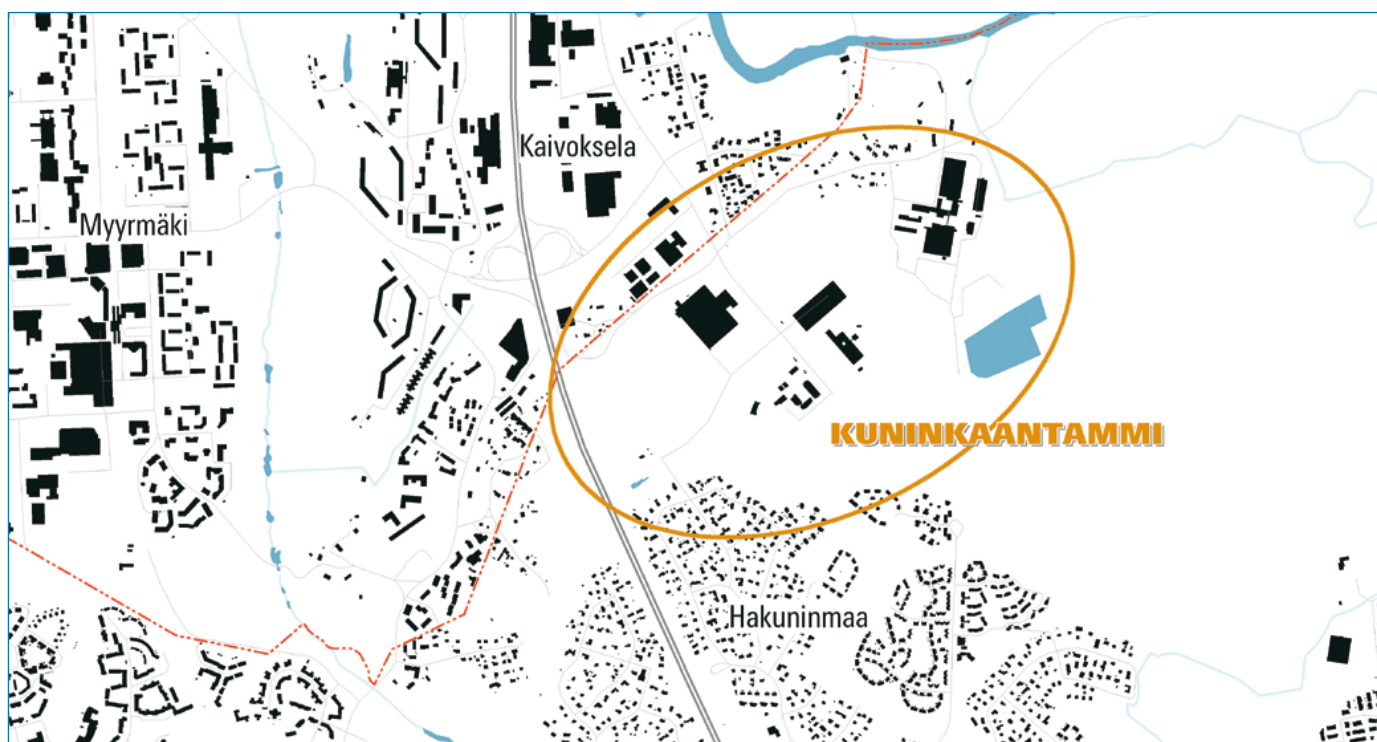
Suunnittelukilpailua varten pyydettiin Kuninkaantammen suunnittelusta kiinnostuneita kaupunkilaisia kertomaan unelmiaan ja haaveitaan kerrostalopihojen osalta: mitä piholla voisi tapahtua ja tehdä, miltä piholla näyttäisi ja minkälainen on viihtyisä ja eri vuodenaikoina toimiva piha. Saadut tarinat ja ideat on liitetty osaksi kilpailuaineistoa inspiraation ja innoituksen lähteeksi. Tarinoita käytetään mahdollisesti myös kilpailutulosten esittelyjen ja arvioinnin yhteydessä.

1.2 Osanottajat

Kilpailu on avoin kaikille. Esteellisiä osallistumaan kilpailuun ovat palkintolautakunnan jäsenet, sihteeri, näiden yhtiökumppanit tai läheiset. Esteellinen on myös henkilö, joka on osallistunut kilpailuhankkeen valmisteluun siinä määrin, että hänellä on siitä huomattavaa lähtökohdetta muihin kilpailijoihin verrattuna.

Kilpailusta on julkaistu hankintailmoitus HILMA-palvelussa osoitteessa www.hankintailmoitukset.fi.

Kuninkaantammen sijainti

Kuninkaantammi idästä Keskuspuiston suunnasta, illustraatio

1.3 Palkinnot ja lunastukset

Kilpailussa jaetaan palkintoina 48 000 euroa seuraavasti:

1. palkinto 20 000 €
2. palkinto 15 000 €
3. palkinto 7 000 €

Kaksi lunastusta, kumpikin 3 000 €

Palkintolautakunta voi päätöksellään jakaa palkintosumman toisinkin Suomen Arkkitehtiiliiton (SAFA) kilpailusäännöissä hyväksytyllä tavalla. Suomen Arkkitehtiiliitto pidättää jokaisesta palkkiosta 7 % kilpailun järjestämiseen liittyviä kuluja varten. Kilpailusumma on veronalais-tuloa.

1.4 Palkintolautakunta

Kilpailuehdotusten arvioinnin suorittaa palkintolautakunta. Siihen kuuluvat:

Annukka Lindroos, puheenjohtaja

Kaupunkisuunnitteluvirasto, asemakaavaosasto

Maria Karisto

Kaupunkisuunnitteluvirasto, asemakaavaosasto

Sari Ruotsalainen

Kaupunkisuunnitteluvirasto, asemakaavaosasto

Suvi Tyynilä

Kaupunkisuunnitteluvirasto, asemakaavaosasto

Aila Korpivaara

Ympäristöministeriö

Katri Tulkki

Ympäristöministeriö

Pekka Leskinen

Viherympäristöliitto

NN

Talous- ja suunnittelukeskus

Ulla Vahtera

Rakennusvalvontavirasto

Suomen Arkkitehtiliitto (SAFA) ry:n nimeämänä:

Jari Viherkoski, arkkitehti

Maisema-arkkitehtiliitto (MARK) ry:n nimeämänä:

Ranja Hautamäki, maisema-arkkitehti

Palkintolautakunnan sihteerinä on **Elina Tuominen**,

Kaupunkisuunnitteluvirasto, yleissuunnitteluosasto

Palkintolautakunnan asiantuntijoina toimivat:

Riitta Jalkanen

Kaupunkisuunnitteluvirasto, asemakaavaosasto

Risto Joensuu

Kaupunkisuunnitteluvirasto, yleissuunnitteluosasto

Pirjo Koivunen

Kaupunkisuunnitteluvirasto, liikennesuunnitteluosasto

Terhi Tikkanen-Lindström

Rakennusvirasto, katu- ja puisto-osasto

NN

Asuntotuotantotoimisto

Palkintolautakunta voi lisäksi kuulla myös muita, tarpeellisiksi katsomiaan asiantuntijoita.

Ilmakuva nykytilanteesta Hakuninmaan teollisuusalueella

1.5 Kilpailun säännöt ja kilpailuohjelman hyväksyminen

Kilpailussa noudatetaan kilpailuohjelmaa ja Arkkitehtiiliiton kilpailusääntöjä em. järjestyksessä. Kilpailun järjestäjät, palkintolautakunta, Suomen Arkkitehtiiliiton kilpailutoimikunta ja Maisema-arkkitehtiilito ovat hyväksyneet tämän kilpailuohjelman.

1.6 Ohjelma-asiakirjojen luovutus

Kilpailuohjelma ja liiteasiakirjat ovat 12.6.2008 lähtien saatavissa Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston internetsivuilta www.hel.fi/ksv kohdasta Mahdollisuuksien piha!. Painettu kilpailuohjelma on saatavana osoitteista:

Suomen Arkkitehtiilitto ry, Runeberginkatu 5, 00100 Helsinki
Kaupunkisuunnitteluvirasto, Kansakoulukatu 3, 00100 Helsinki
Kaupunkisuunnitteluviraston näyttelytila Laituri, Narinkka 2 (vanha linja-aut asema)

1.7 Kilpailukieli

Kilpailun kieli on suomi.

1.8 Kilpailuaika

Kilpailu alkaa 12.6.2008 ja päättyy 18.9.2008.

2. Kilpailutekniset tiedot

2.1 Ohjelma-asiakirjat

1. **Kilpailuohjelma** (tämä asiakirja)
2. **Aluesuunnitelma**
(pohjakartta + rakennukset)
3. **Luonnokset kolmesta korttelista**
4. **Puustokartta yhdestä korttelista**
5. **Tasaussuunnitelma ja hulevesien johtamissuunnat**
6. **Ortoilmakuva**

Kaikki ohjelma-asiakirjat ovat ladattavissa omalle koneelle jpg, pdf, dwg tai dgn-muodossa Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston internetsivuilta osoitteesta www.hel.fi/ksv kohdasta Mahdollisuuksien piha!. Sivulta löytyvät myös seuraavat linkit:

Kuninkaantammen internetsivut
Helsinkiäinen kerrostalopiha -raportti
Pelastustieohje 4/08/RTA,
Helsingin kaupungin pelastuslaitos
Asukkaiden toiveet ja ideat

Painettu kilpailuohjelma on lisäksi saatavana kohdassa 1.6 mainituista osoitteista. Muista asiakirjoista kilpailija voi halutessaan teettää paperikopiot omalla kustannuksellaan.

2.2 Kilpailua koskevat kysymykset

Kilpailijoilla on oikeus pyytää ohjelmaa koskevia selvityksiä ja lisätietoja. Nimi-merkillä varustetut kirjalliset kysymykset voidaan lähettää ainoastaan postitse. Kysymysten tulee olla perillä 24.6.2008 osoitteessa: Kaupunkisuunnitteluvirasto, kirjaamo, PL 2100, FIN-00099 Helsingin kaupunki.

Kuoreen tulee kirjoittaa "Mahdollisuuksien piha!" -kerrostalopihakilpailu. Kysymyksiin vastataan 04.07.2008 mennessä. Vastaukset ovat luettavissa osoitteessa www.hel.fi/ksv/virasto palvelee/tarjouskilpailut.

2.3 Kilpailun ratkaiseminen, tuloksen julkistaminen ja näytteillepano

Kilpailu pyritään ratkaisemaan lokakuun 2008 aikana.

Kilpailun päätyttyä tuomaristo tekee suunnitelmien arvioinnista kaikkien jäsenten allekirjoittaman pöytäkirjan, johon sisältyvät suunnitelmien paremmuusjärjestys ja ansiot, tuomariston huomautukset sekä mahdolliset selventämistä vaativat seikat.

Hankintalain 73 §:n edellyttämän hankintapäätöksen tekee kaupunkisuunnitteluvirasto.

Kaikki työt pyritään asettamaan julkisesti nähtäville yhteensä kolmeksi viikoksi kaupunkisuunnitteluviraston näyttelytila Laituriin vanhalle linja-autoasemalle ja Laiturin kotisivuille (laituri.hel.fi). Yleisöllä on mahdollisuus kahden viikon ajan antaa kilpailutöistä palautetta.

Kilpailu ratkaistaan kohdassa 4 esitettyjen arvosteluperusteiden mukaisesti. Kilpailun tuloksesta ilmoitetaan välittömästi palkittujen ja lunastettujen ehdotusten tekijöille sekä julkistamistilaisuudessa tiedotusvälineille. Kilpailun ratkaisemisen jälkeen arvostelupöytäkirja sekä ainakin palkitut ja lunastetut työt ovat vielä viikon ajan esillä Helsingissä kaupunkisuunnitteluviraston näyttelytila Laiturissa sekä Laiturin kotisivuilla (laituri.hel.fi).

2.4 Jatkotoimenpiteet

Tuomaristo antaa suosituksensa jatkotoimenpiteiksi kilpailun tuloksen perusteella. Helsingin kaupunki päättää erikseen jatkotoimenpiteistä. Kilpailun lopputulos otetaan huomioon Kuninkaantammen asemakaavoituksessa ja rakentamistapaohjeessa sekä soveltuvin osin muiden uusien kerrostaloalueiden ja täydennysrakennuskohteiden kaavoituksessa ja suunnittelussa.

Tuomaristo antaa suosituksen jatkotoimenpiteiksi kilpailun tuloksen perus-

teella. Mikäli jatkosuunnittelutoimeksianto osoittautuu tarpeelliseksi, järjestäjä tekee mahdollisen toimeksiannon jatkosuunnittelusta kilpailun voittajan kanssa, tai jos voittajia on useita, näistä jonkun kanssa. Tällöin kaikki voittajat kutsutaan neuvotteluihin.

2.5 Kilpailuehdotusten käyttöoikeus ja palauttaminen

Palkitut ja lunastetut kilpailuehdotukset jäävät kilpailun järjestäjän omaisuudeksi eikä niitä palauteta. Suunnitelmien tekijänoikeus säilyy tekijöillä. Kaupunki varaa itselleen oikeuden hyödyntää kaikkien kilpailutöiden ideoita laadittavissa suunnitelmissa sekä oikeuden käyttää ja julkais- ta palkittujen ja lunastettujen töiden materiaalia korvauksetta. Lisäksi Suomen Arkkitehtiliitolla (SAFA) ja Maisema-arkkitehtiliitolla (MARK) on oikeus käyttää ja luovuttaa kilpailuehdotusten aineistoa tutkimus- ja julkaisukäyttöön korvauksetta. Mahdollisen jatkotoimeksiannon saaneella suunnittelijalla on oikeus käyttää hyväkseen muiden ehdotusten aiheita ja ideoita tekijänoikeuslain puitteissa.

Kilpailutöitä ei palauteta. Jos kilpailija haluaa takaisin oman ehdotuksensa, se voidaan palauttaa kilpailijan kustannuksella. Lisätietoa palautuksesta löytyy osoitteesta: www.safa.fi.

2.6 Kilpailuehdotusten korvaaminen

Kilpailun järjestäjän haltuun tullutta, mutta sittemmin kadonnutta tai tuhoutunutta ehdotusta ei korvata.

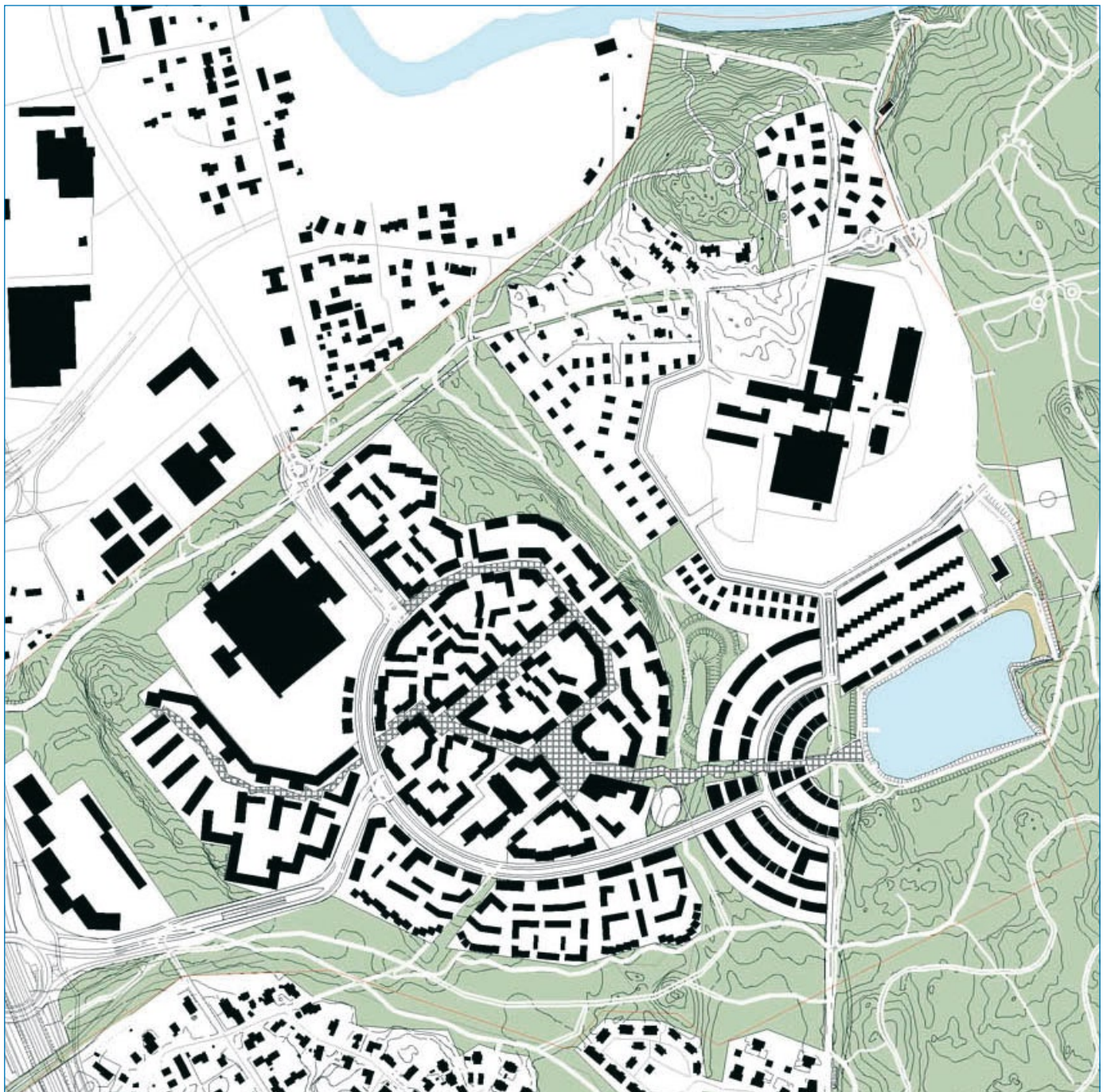
3. Kilpailutehtävä

3.1 Kilpailun tausta ja suunnittelutilanne

Kerrostalojen kehittäminen on osa kaupunkisuunnitteluvirastossa käynnissä olevaa laajempaa kerrostalojen kehittämisprojektia. Kerrostalojen osal-

ta työn tuloksena valmistui viime keväänä Helsinkiläinen kerrostalopiha -raportti. Idea kilpailun järjestämisestä syntyi julkaisun teon aikana: kilpailun avulla voidaan etsiä kerrostalopihaan vielä käyttämättömiä mahdollisuuksia, jotta piha voi olla

Kuninkaantammen osayleiskaavan havainnekuva

kodin luonteva jatke.

Tehokas kerrostalorakentaminen asettaa erityisiä haasteita pihasuunnittelulle: tilaa on niukasti, piha saattaa olla kokonaan maanalaisen pysäköinnin kansirakennetta, olemassa olevaa kasvillisuutta ei ehkä ole, määräysten mukaiset toiminnot ja reitit pitää mahdollistaa pihalle ja ekologia niin suunnittelussa kuin rakentamisessa on otettava huomioon. Kilpailu on siis erityisen ajankohtainen ja tärkeä ajatellen uusia tulevia kerrostaloalueita ja nykyisten täydentämistä ja edellyttää uusien innovatiivisten suunnitteluideoiden ja -ratkaisujen kehittämistä.

Kaupunkisuunnittelulautakunta on puoltanut Kuninkaantammen osayleiskaavaehdotuksen hyväksymistä ja se etenee kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi kesällä 2008. Ensimmäinen asemakaava laaditaan vuosien 2008–2009 aikana, siihen sisältyy kerrostalovaltainen keskusta-alue. Tavoitteena on aloittaa alueen rakentaminen vuosina 2010–2011.

3.1.1 Kuninkaantammen asuinalue

5 000 asukkaan Kuninkaantamme suunnitellaan Hakuninmaan pohjoisosaan nykyiselle teollisuus- ja metsäalueelle. Alue on saanut nimensä paikallislegendasta, jonka mukaan Ruotsi-Suomen kuningas on istuttanut alueella kasvavan vanhan tammen. Asuntokerrosalaa tulee olemaan noin 200 000 m². Kerrostalokeskustan ympärille tulee kaupunkientaloja ja omakotitontteja. Tavoitteena on persoonallisella tavalla urbaani pikkukaupunkimainen alue, joka houkuttelee asukkaitaan ulkona oleskeluun ja kävelijöitä kuljeksimaan kaduilleen. Kuninkaantammen tulee myös noin 600 uutta työpaikkaa. Vedenpuhdistamo ja painotalo jatkavat toimintaansa alueella.

Kuninkaantammi sijoittuu hienojen virkistysalueiden tuntumaan, Keskuspuiston kylkeen lähelle Vantaanjokea. Vesilaitokselta vapautunut lampimainen tekoallas kunnostetaan virkistyskoh-

Näkymä nykytilanteesta Hakuninmaan teollisuusalueella

kohtaksi. Lammelle tulee uimaranta, ulkoilumaja ja urheilukenttiä. Henkilöauto-liikenne johdetaan Hämeenlinnanväylältä ja lisäksi alueelle rakennetaan hyvät joukkoliikennedytykset.

Keskustan korttelirakenne ja pysäköintiratkaisu

Kuninkaantammen kerrostalokeskus nousee kallioselänteelle. Pysäköinti osoitetaan maan alle, näin tarjoutuu mahdollisuus synnyttää omaleimaista kävelykaupunkia, jonka polveilevat kujat ja aukiot suunnitellaan koettavaksi jalankulijan rytmisissä. Vaihtelevankorkuiset rakennukset rajaavat katutilaa. Asuintonttien keskelle muodostetaan yhtenä kokonaisuutena toteutettavat korttelipihat. Ensimmäisen kerroksen yksityiset asuinpihat rajautuvat korttelipihaan.

Pysäköintitiloista maan pinnalle johdettavat porras- ja hissiyhteydet pyritään sijoittamaan kortteliaukioille, jotka sijoittuvat kortteliryhmiä yhteen ja muodostavat julkista tilaa asukkaiden käyttöön. Kuninkaantammen sydän on tori, jonka ympärille tulee kylätalo, päivittäistavarakauppa sekä asuinrakennusten pohjakerrokseen sijoitettavaa liiketilaa. Kuninkaantammen kylätaloon on tarkoitus koota samaan pihapiiriin päiväkotit, kou-

lu, nuorisotiloja, liikuntatiloja ja vanhuspalveluita. Tavoitteena ovat asuinalueen elinkaaren mukaisesti joustavat tilaratkaisut ja synergia toimintojen välillä.

Kaupunkikuva

Kuninkaantammen keskukseen tulee polveilevaa 2–5-kerroksista kivikaupunkia, jonka rakennukset ovat moderneja ja lämpimän värikkäitä. Kuninkaantammen kylätalosta tulee alueen tunnusrakennus, jossa ekologisen rakentamisen arvot ovat esillä. Alueella pyritään kestävän kehityksen mukaisiin ratkaisuihin. Osayleiskaavavaiheessa laaditun hulevesien hallintasuunnitelman mukaan vedet johdetaan keskustan kaduilta metsäalueille ja eteenpäin Vantaanjokeen ja Mätäjokeen. Vesien viivyttäminen ja kuljettaminen pihoiden ja kaduilla rikastuttaa kaupunkikuvaa. Kallion louhinnasta syntyvää kiviainesta on tarkoitus mahdollisuuksien mukaan käyttää paikallisesti katujen ja pihojen rakentamisessa ja rakenteissa.

Kuninkaantammen suunnitellaan kävelyympäristöön räätälöity kaupunkivalaistus, jossa painotetaan rakennusten sisäänkäyntien ja julkisivujen valaisua. Alueella tutkitaan myös mahdollisuuksia yhdistää taideprojekteja kadun kalusteiden ja rakennelmien suunnitteluun.

Puistot

Kuninkaantammen välittömässä läheisyydessä avautuvat laajat virkistysalueet. Alueen kautta kulkee ulkoilureittejä, joilla kävely-, pyöräily- ja latuyhteydet pidetään kunnossa. Kuninkaantammen tärkeimmät puistoalueet ovat lammen rannoilla. Keskustan korttelirakenteen sisälle suunnitellaan lisäksi pieniä taskupuistikkoja. Kävelykeskustan katualueilla on julkista ulkotilaa, joka toimii asukkaiden oleskelualueina puistojen tapaan.

Liikenne

Hakuninmaantie muuttuu keskusta kiertäväksi Kuninkaantammen pääkaduksi ja alueelle johdetaan uusi yhteys Hämeenlinnanväylältä. Joukkoliikennettä varten rakennetaan yhteys Hakuninmaan pientaloalueelta. Lisäksi on suunnitteilla tunnelin rakentaminen Keskuspuiston ali Paloheinästä Kuninkaantammen poikittaista joukkoliikenneyhteyttä Jokeri 2:a varten. Pyörätie myötäilee pääkatua.

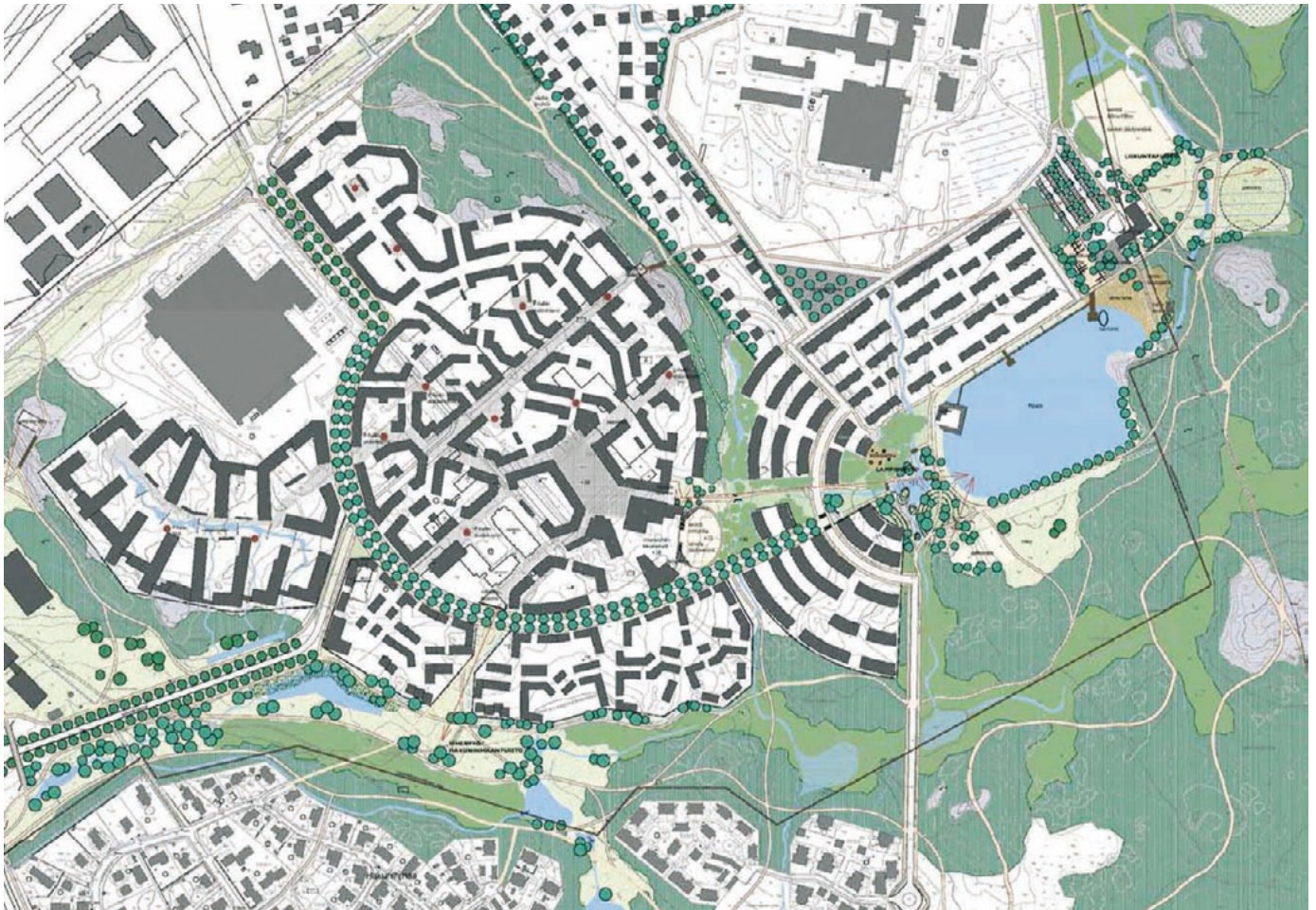
Maanalaiseen kalliopysäköintiin ajetaan kummastakin lähestymissuunnasta pääkatujen keskelle rakennettavia rampeja pitkin. Pysäköintipaikat pyritään saamaan maan alla mahdollisimman lähelle asuntoja ja pysäköintilaitoksesta johdetaan useita hissi- ja porrasyhteyksiä maan pinnalle, korttelitoreille.

3.2. Kilpailualue

3.2.1 Kilpailualueen kuvaus

Kilpailualue on nykyisin Hakuninmaantien teollisuusaluetta, pääosiltaan hallirakennuksia ja pysäköintikenttää. Puna-tiiliset ympäristökeskusten laboratoriorakennukset säilyvät kilpailualueella, mutta paperinkeräyksen, katsastuskonttorin

Kuninkaantammen osayleiskaavan tueksi laadittu maisemasuunnitelma

- - - kilpailualueen rajaus
- tarkemmin suunniteltavat pihat 1, 2 ja 3
- ▭ uudet julkiset palvelurakennukset, Kuninkaantammen kylätalo
- ▭ liiketila
- ▭ uudet asuinrakennukset
- purettava rakennus
- ▭ säilyvät työpaikkarakennukset
- puisto

ja puutavaraliikkeen toiminnot siirtyvät muualle ja rakennukset puretaan. Kilpailualueen reunoilla on metsää ja kalliota. Puustoiset alueet näkyvät ilmakuvasta. Kilpailualue on enimmäkseen melko tasaista, itäreunassa ja etelässä on rinnettä.

3.2.2 Kilpailualueen rajaus

Kilpailualueen rajaus on esitetty yllä olevassa havainnekuvasa.

3.3 Kilpailun lähtökohdat

3.3.1 Yleiset lähtökohdat

Kilpailulla etsitään uusia innovatiivisia laajemminkin soveltamiskelpoisia ratkaisuja kaupunkimaisen kerrostalopihan toteuttamiselle. Kilpailu on kaksiosainen: koko alueelle haetaan omaleimaista ideaa aluekokonaisuuden ympäristökuvan ja kerrostalopihojen kehittämiseksi ja idean toteuttamiskelpoisuutta havainnollistetaan tarkempina pihojen yleissuunnitelmoina kolmella lähtökohdiltaan erityyppisellä korttelialueella.

3.3.2 Toiminnalliset lähtökohdat

Liikenteelliset lähtökohdat

Kilpailualue käsittää Kuninkaantammen kävelykeskustan, jolla henkilöautoliikenne on rajoitettua. Pysäköintiä ei johdeta pihoihin. Korttelirakenteen sisällä kiertävät huolto- ja pelastusreitit.

Kevyen liikenteen pääraitti kulkee keskustan poikki luoteispuolen kallioilta lammen rantaan kohti Keskuspuistoa. Bussipysäkit sijoitetaan mahdollisimman lähelle palveluja ja työpaikkoja eli pääkadulle keskustorin ja Editan painotalon tuntumaan.

Yhdyskuntatekniikka ja maaperä

Alueen kautta kulkee suuri vesijohto, joka aiheuttaa rakentamisrajoituksia. Alueella kallio on lähellä maan pintaa. Kasvillisuuden menestyminen alueella edellyttää monin paikoin täyttöä ja maaston muotoilua.

Erilaisten käyttäjäryhmien pihat

Kilpailussa etsitään pihojen periaateratkaisuja erilaisille käyttäjille. Suunnittelualueella on yhteensä 18 asuntokorttelia korttelipihoineen. Yksi pihosta on suunniteltava opiskelijoita ja yksi senioreita ajatellen. Loput suunnitellaan kaikenikäisten pihoina.

Erilaiset pihatyytit

Pihat ovat pääosin maapohjaisia kalliopihvoja, mutta suunniteltavana on myös yksi kansipiharatkaisu. Tarkemmin suunniteltavat pihat ovat: kansipiha (1), maapohjainen piha, jolla on olemassa puustoa (2) ja sekä maapohjainen piha, jolla olemassa olevaa puustoa ei ole (3). Pihat on esitetty havainnekuvassa sivulla 15.

3.4 Suunnittelutavoitteet ja -ohjeet

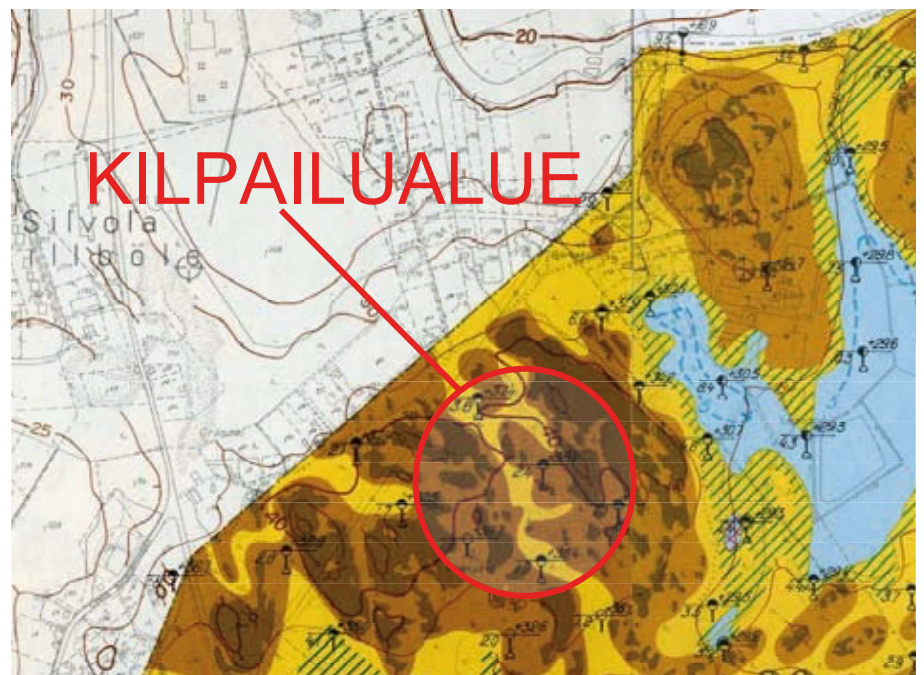
Tavoitteena on suunnitella Kuninkaantammen

Kuninkaantammen katukuva on tiivis ja rakennusten rapatut julkisivut värikkäitä

Maaperä

- kalliopaljastuma
- kallioinen alue
- kitkamaa-alue
- savialue

tammen kerrostalopihoille paikan lähtökohtia, alueen henkeä ja kaupunkikuvaa vahvistava yhtenäinen kokonaisidea, joka luo puitteet pihakohtaiselle vaihtelulle.

Yleisenä tavoitteena on nostaa kerrostaloasumisen arvostusta kehittämällä sitä vastaamaan paremmin asumistoi-veita. Lisäksi selvitetään, voidaanko nykyistä varhaisemmalla pihasuunnittelulla löytää ideoita pihojen asemakaavata-soiseen suunnitteluun tiiviissä kaupunki-ympäristössä.

Kilpailijoilta toivotaan tuoreita toiminnallisia ja esteettisiä ideoita kerrostalopihojen vetovoiman lisäämiseksi niin, että piha voi olla viihtyisä keidas, jonka kehittämiseen ja hoitoon myös korttelin asukkaat voivat ja haluavat osallistua.

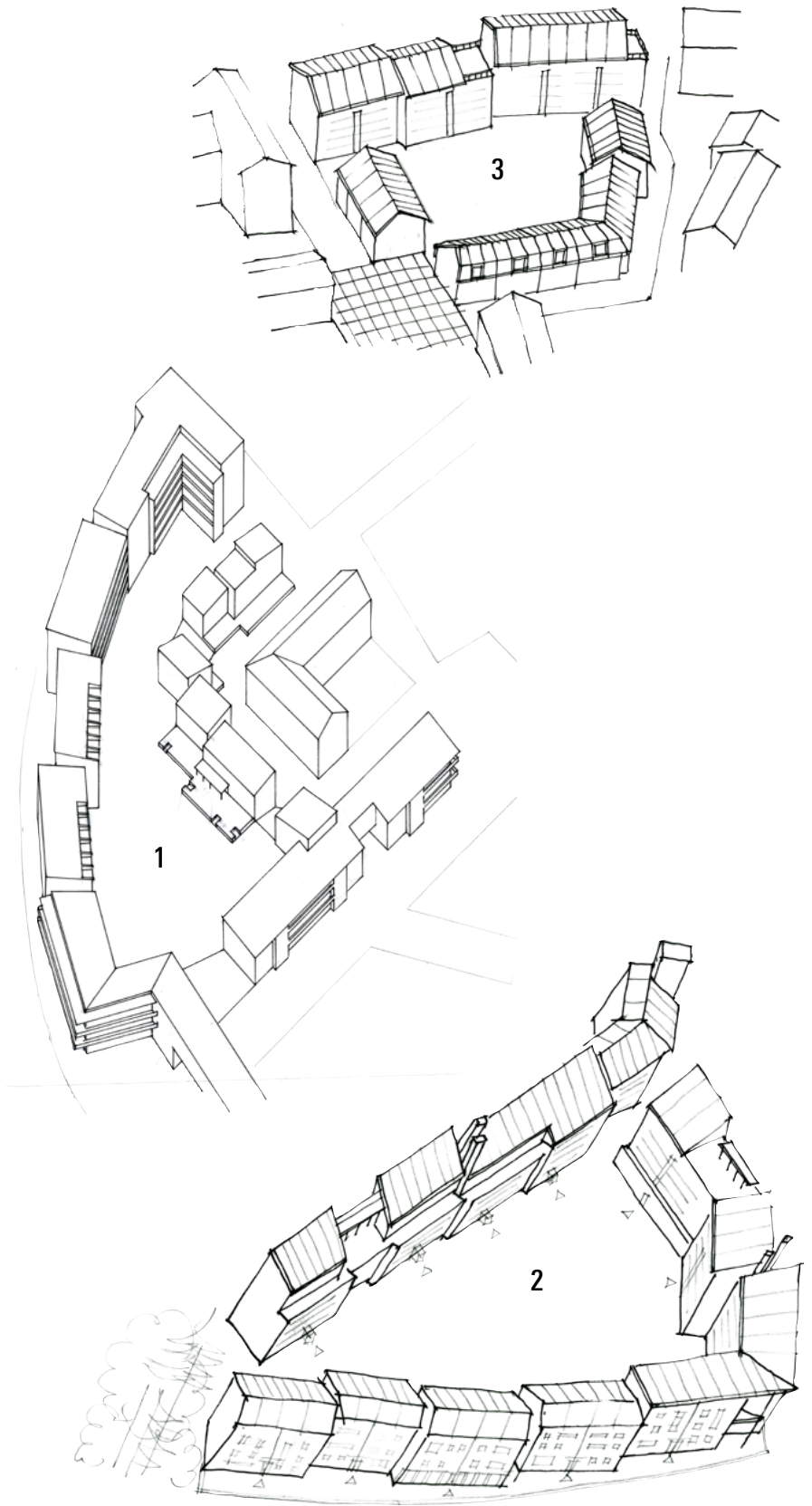
3.4.1 Toiminnalliset tavoitteet – asukaslähtöinen piha

Tavoitteena on lähestyä pihoja elämyksellisinä tiloina ja tutkia keinoja, joilla pihat puolijulkisena ulkotilana tukevat yhteisöllisyyttä, mutta tarjoavat myös paikkoja yksityiseen ja suojaasaan oleskeluun. Pihojen suunnittelussa tulee painottaa pihojen toiminnallista joustavuutta, monikäyttöisyyttä ja asukkaita yhdistävien toimintojen moninaisuutta.

Pihat on suunniteltava käyttäjien näkökulmasta niin, että eri-ikäiset ja eri elämäntilanteessa olevat asukkaat, myös vanhukset ja nuoret viihtyvät pihoilla. Pihan tulee olla kaikille käyttäjäryhmille terveellinen, turvallinen ja esteetön. Pihojen on oltava elämyksellisiä ja houkuttelevia eri vuoden- ja vuorokaudenaikoina. Tavoitteena on, että asukkaat omalla toiminnallaan voivat vaikuttaa pihan kehittämiseen ja hoitoon.

Ensimmäisen kerroksen tilojen liittymisellä pihaan on suuri merkitys pihan ilmeen kannalta. Suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota näiden tilojen (asunnot, yhteistilat jne.) liittämiseen osaksi pihan toiminnallista kokonaisuutta ja nostaa sisäänkäynnit ympäristöineen niille kuuluvaan arvoonsa.

Luonnosaikaisia hahmotelmia tarkemmin suunniteltavista kortteleista

3.4.2 Kaupunkikuvalliset ja esteettiset tavoitteet

Kerrostalo-pihat, joille avautuu näkyviä kadulta muodostavat kaupunkikuvaa ja antavat ilmettä koko uudelle asuinalueelle. Tavoitteena on löytää omaleimainen ratkaisu, jossa pihat ja rakennusten ensimmäiset kerrokset liittyvät luontevasti ympäristöön. Pihojen tulee olla esteettisiä myös ylhäältä asunnoista katsottuna.

Kerrostalo-tontit rajautuvat yleensä kaatuun. Jos talo ei ole kiinni kadussa, väliinjäävä alue on osa pihaa, jolla on kaupunkikuvallisesti erittäin tärkeä merkitys. Tavoitteena on löytää kaupunkikuvaa rikastavia ideoita kadun ja tontin rakennusten välisen alueen suunnitteluun.

Pihan maastokorot ja ensimmäisen kerroksen korot tulee sopeuttaa ympäristöön ja erityistä huomiota tulee kiinnit-

tää alueelle ilmettä ja erityisluonnetta antavan kasvillisuuden valintaan.

3.4.3. Ekologiset tavoitteet

Piharatkaisujen tulee olla ekologisesti kestäviä. Asuinalueen kokonaisideaan tulee integroida valumavesien keräys pintavesiäheina ja/tai kosteikkoina. Tästä toivotaan kilpailijoilta toteuttamiskelpoisia ideoita. Tavoitteena on kerätä talteen asuinalueen hulevedet ja johtaa ne pihojä elävöittävien vesiaiheidensä avulla hulevesiverkostoon. Veden kulkua tulee hidastaa tonteilla erilaisten pohjapatojen ja kosteikkojen avulla ja ohjata vesiä mahdollisimman paljon pihan kasvillisuuden käyttöön. Piharatkaisussa tu-

- Osayleiskaavassa hulevesien alueelliselle hallintamenetelmälle varattava alue
- Huleveden käsittelyä varten rakennettava kosteikkoalueen raja
- Nykyinen oja tai puro
- Rakennettava tai muotoiltava oja tai puro
- Hulevesien johtamiseen käytettävä viherpainanne, sijainti periaatteellinen
- Sadevesiviemäri, sijainti periaatteellinen
- Huleveden johtamissuuntaa kuvaava nuoli

Kuninkaantammen osayleiskaava-aineistona laadittu hulevesien hallintasuunnitelma. Siitä vaiheesta tarkentuneet keskusaueen hulevesien johtamissuunnat on esitetty kilpailu ohjelma-asiakirjoissa.

lee suosia vettä imeviä pintamateriaaleja. Alueen pintavesien käsittelyn tulee tukea kokonaisideaa. Alueen erilaiset ekologiset toimenpiteet tulee suunnitella innovatiivisesti ja monipuolisesti.

Pihojen hulevesien käsittely tulee liittää luontevaksi osaksi alueen hulevesisuunnitelmaa ja esittää yleissuunnitelmassa 1:1000. Maaston muotoilussa tulee hyödyntää hulevettä osana pihojen toiminnallista ja esteettistä ideaa. Maastonmuotoiluilla ja pintavesien käsittelyllä tulee piholle kehittää kasvupaikkaolosuhteitaan erilaisia alueen ekologista monimuotoisuutta lisääviä kasvupaikkatyyppisiä.

Alueen pienilmasto-olosuhteita, tuulisuutta ja paahteisuutta, tulee parantaa kasvillisuuden sijoittelulla ja ryhmittelyllä ja piharakenteissa tulee suosia ekologisesti kestäviä materiaaleja.

Alueella syntyy louhintatöiden seurauksena runsaasti kiviainesta. Sitä on mahdollisuuksien mukaan hyödynnettävä suunnitelmissa.

3.4.4. Muita suunnitteluohjeita

Kortteleiden pihat suunnitellaan yhteishoidoina tonttijaosta riippumatta. Tonttien jätteenhoito tullaan sijoittamaan rakennuksiin tai kalliosuojiiin. Myös kortteleiden kuivaus- ja tomutustelineet ovat rakennuksissa.

Pohjakarttaan on merkitty korkeus- ja tasaus suunnittelun alueiden osalta. Kilpailijan tehtävänä on määrittellä tonttien korkeusasemat korkeuskäyrin.

Uudet kerrostalokorttelit ovat luonnosasteella eikä rakennuksista ole tarkkoja suunnitelmia. Pohjakaavioissa on esitetty sisäänkäyntien paikat ja ensimmäiseen kerrokseen tulevien eri toimintojen määrä. Toiminnot voi suunnitella haluamaansa kohtaan. Kilpailija voi esittää toimintojen sijoittamista myös pihalle

piharakennuksiin, jolloin niiden tilalle rakennukseen tulee sijoittaa asumista.

Leikkialueet

Pihan leikkialueiden suunnittelussa tulee ensisijaisesti suosia vaihtelevia maastonmuotoiluja sekä materiaalien ja kasvillisuuden idearikasta ja monimuotoista käyttöä välttämällä valmisleikkivälineiden liiallista käyttöä. Leikkialueiden tulee kuitenkin olla turvallisia. (ks. Leikkipaikkojen turvallisuus, linkki)

Pelastustiet

Tonteille on suunniteltava pelastusreitit Pelastustieohjeen 4/08/RTA mukaan (ks. Pelastustieohje 4/08/RTA, linkki)

Hulevedet

Hulevedet tulee mahdollisuuksien mukaan ohjata tontilla imeytyskenttien avulla pihakasvillisuuden käyttöön. Hulevesiä voidaan ohjata myös katualueille ja liittää hulevesiverkostoon, mutta toiselle tontille hulevesiä ei voi johtaa.

Esteettömyys

Pihojen keskeisille paikoille vievien reitien on oltava esteettömiä. Koko pihalueta ei tarvitse suunnitella esteettömäksi.

Kustannukset

Suunnitelman on oltava kustannuksiltaan kohtuullinen. Kustannusarviota ei tarvitse esittää, mutta suunnitelmaehdotuksia tullaan arvioimaan myös niiden kustannusvaikutusten perusteella.

Hoito

Pihojen tulee olla helppohoitaisia ja mielellään myös osittain asukkaiden itsensä hoidettavia ja ylläpitämiä.

Pihalla on useita pieniä vajoja, joissa asukkaat voivat kunnostaa huonekaluja, maalata ja tehdä muuta melua tai hajua aiheuttavaa. Pihaa rytmittävät pienet kasvihuoneet ja oleskeluryhmät. Jokaisella perheellä on pysäköintipaikan kokoinen osuus pihasta, jota saa käyttää mielensä mukaan. Keskeisellä paikalla on tila juhlille, musiikkitilaisuuksille, pihateatterille tms. Myös lapset ja nuoret voivat osallistua pihan jatkuvaan suunnitteluun ja toteuttamiseen. Tulevat asukkaat, myös lapset ja nuoret saavat itse suunnitella ja olla toteuttamassa pihaa, suunnittelijoiden avustuksella.

Kolmas ikä, mies 50-59 v

Kevät: siivous- ja kukkienistutustalkoot, kirpputori, pyörän kunnostusta, renkaan vaihtoa, wappubrunssi. **Kesä:** Quaran-kutsuja, grilli-iltoja, kahvi-esiin- ja tietoisuuskiltoja. **Syysy:** Sadonkorjuujuhla, Halloween-putori, Olympialaiset. **Talvi:** joulukuusen koristelu ja joulujuhla, Nuuttipukin karkoitus, hiihtokilpailut, lumenveistokilpailut, pienellä luistinradalla rusettiluistelua. **Nainen 50-59 v**

Keväällä piha laitetaan yhdessä kesäkuntoon ja siellä vietetään vappua. Kesällä piha on olohuone, jossa vietetään aikaa. Syksyllä syystalkoissa kerätään satoa omenapuista. Talvella pihalla voi laskea pulkalla tai luistella. **Henkeä, 20-29 v.**

Naapurissa asuvat innokkaat kuntoilijat käyttävät ahkerasti leikkipaikan vieressä olevia kuntoilutelineitä lenkiltä saapuessaan. **Helena, 20-29 v**

Vanhat rouvat nauttivat pihalla päiväkahvia tukevilla penkeillä ison pöydän ääressä. Vieressä solisee suihkulähde, kukat kukkivat. Aurinkovarjo suojaa kuumuudelta. Vähän kauempaa kuuluu lasten iloista leikkimistä. Herrat pelaavat kuulapeliä, katesi älykön näköistä on keskittynyt pihashakkiin. **Nainen 50-59 v**

4. Kilpailuehdotusten arvosteluperusteet

Ehdotusten arvostelussa kiinnitetään huomiota suunnitelman:

1. Kokonaisideaan Kuninkaantammen alueella, sen vahvuuteen ja innovatiivisuuteen sekä ideoiden käytettävyyteen laajemmin myös muissa ympäristöissä

2. Toiminnalliseen laatuun, johon vaikuttavat pihasuunnittelun erilaisten lähtökohtien (käyttäjät/kansipiha/luonnonmaastopiha jne.) näkyminen suunnitteluratkaisuissa

- eri käyttäjäryhmien tarpeet huomioon ottavan toiminnallisen kokonaisuuden muodostaminen
- esteettisyys ja elämyksellisyys
- joustavuus ja monikäyttöisyys eri vuoden- ja vuorokaudenaikoina sekä asukkaiden tarpeiden muuttuessa
- erilaisten toimintamahdollisuuksien ja valinnanvapauden tarjoaminen (leikki, oleskelu, yksityisyys, yhteisöllisyys jne.)
- ratkaisujen toteutuskelpoisuus ja toimivuus
- pihojen hoidettavuus
- ratkaisujen kustannusvaikutukset

3. Kaupunkikuvallisiin ja esteettisiin ansioihin,

joihin vaikuttavat

- uuden kaupunginosan ilmeen vahvistaminen, yleisilmeen ja yksityiskohtien idearikkaus ja omaperäisyys
- viihtyisyys ja elämyksellisyys käyttäjän ja kokijan näkökulmasta, myös ylhäältä asunnon ikkunoista katsottuna
- luonteva liittyminen ympäröiviin rakennuksiin ja niiden ensimmäisen kerroksen tiloihin
- luontevan ja mielenkiintoisen topografian luominen

4. Asukaslähtöisyyteen, johon vaikuttaa

- käyttöön, hoitoon ja vastuunottoon innostava piha
- mahdollisuus vaikuttaa oman pihan kehittämiseen ja hoitoon

5. Ekologisuuteen, johon vaikuttavat

- pihan innovatiiviset ekologiset ratkaisut
- hulevesien onnistunut hyödyntäminen osana pihan esteettistä ja ekologisesti toimivaa kokonaisuutta
- alueella syntyvän maa-aineksen käyttö tontin rakentamisessa
- alueen ekologista monimuotoisuutta rikastuttavat ratkaisut
- kasvillisuuden käyttö osana alueen ekologista monimuotoisuutta

Vaikka kilpailijoiden tulee vakuuttavasti osoittaa, että ehdotuksen perusidean toteuttaminen on mahdollista, pidetään arvostelussa ehdotuksen ansioita ja kehityskelpoisuutta teknistä virheettömyyttä tärkeämpänä.

5. Ehdotusten laadintaohjeet

5.1 Vaadittavat asiakirjat

1. Yleissuunnitelma mittakaavassa 1:1000, jossa tulee ilmetä esteettiset, toiminnalliset ja ekologiset pääideat ja niiden vaihtelu erityyppisillä pihoilla. Yleissuunnitelma tulee varustaa mittajanalla, pohjoisnuolella sekä yksiselitteisellä merkintöjen selityksellä.

Suunnitelmassa esitetään yleispiirteisesti kerrostalopihojen

- alueellinen kokonaisidea
- arkkitehtoninen ilme
- maastonmuotoilu rakenteineen ja korkeusasemineen (korkeuskäyrien ja korkeuslukujen avulla esitettynä)
- hulevesien käsittelyn periaatteet ja liittyminen koko alueen hulevesisuunnitelmaan
- toimintojen sijoitus
- rakennukset, rakennelmat ja rakenteet
- reittien sijoitus
- kasvillisuuden yleispiirteinen sijoittuminen

2. Kolme pihasuunnitelmaa 1:200, jotka kuvittavat keskeisiä ideoita eriluonteisilla pihoilla. Pihosta yksi on kansipiha, toinen luonnonmaastopiha, jossa on olemassa olevaa puustoa ja kolmas kallioinen piha, jossa olemassa olevaa puustoa ei ole. Yksi em. pihosta (kilpailijan valittavissa) suunnitellaan senioriikäisille asukkaille. Suunnitelmiin on merkittävä ulko-ovien paikat. Ikkunat voi esittää halutessaan.

Suunnitelmassa tulee esittää kohdassa 1 mainittujen asioiden lisäksi tarkemmin mm.

- hulevesien käsittely ja käytetyt materiaalit
- pintamateriaalit
- rakenteiden materiaalit
- istutettava ja/tai säilytettävä kasvillisuus
- kasvilajisuositukset yleispiirteisesti

3. Suunnitelmaa tulee täydentää havainnollistavilla leikkauksilla ja ideakuvilla. Kilpailuehdotuksen keskeisistä ideoista esitetään havainnollistavia detajli-ideoita, joista yhden on oltava esimerkki hulevesien käsittelystä pihalla ja yhden kansipiharatkaisusta materiaaleineen ja kasvilajeineen.

4. Vähintään 2 perspektiivikuvaa maantasosta. Perspektiivikuvien katselukohdat ovat vapaavalintaiset, mutta niiden tulee esittää pihan keskeisiä alueita.

5. Selostus (max 2 A4), josta ilmenevät suunnitelman keskeiset ideat, periaatteet ja niiden perustelut.

Kilpailijalla on lisäksi mahdollisuus liittää muuta materiaalia

kuten suunnitelmaa selventäviä detalj kuvia ja idea/vinjettikuvia tarpeen mukaan.

Piirustukset on kiinnitettävä A1-kokoisille, pystysuuntaisille jäykille alustoille. Planssimäärä ei kuitenkaan saa ylittää 4 kpl. Lisäksi toimitetaan värilliset kopiontikelpoiset A3-tulosteet, joiden tulee sisältää sama materiaali kuin kilpailuplanssit. Näitä ei kiinnitetä alustoille. Selostus sisällytetään plansseille, mutta toimitetaan myös erikseen luettavassa koossa, esim. A4-tulosteena. Kaikki asiakirjat on varustettava nimimerkillä. Kilpailijan on lisäksi toimitettava planssimateriaali digitaalisesti pdf-muodossa cd-levyllä, tarkkuus 300 dpi.

Kilpailusalaisuuden säilyttämiseksi tekijän on varmistettava, ettei tekijätietoja ole näkyvissä missään luovutettavassa materiaalissa.

5.2 Kilpailusalaisuus

Kilpailuehdotusten tulee olla nimettömiä, joten jokainen asiakirja on varustettava nimimerkillä. Kilpailuasiakirjojen mukana on lähetettävä nimimerkillä varustettu suljettu, läpinäkymätön kirjekuori. Kuoressa tulee olla päällä merkintä NIMIKUORI ja sisällä nimimerkin lisäksi ehdotuksen tekijän ja avustajien nimet sekä yhteystiedot. Lisäksi on merkittävä kenellä on ehdotuksen tekijänoikeudet.

Kilpailuehdotuksissa olevat merkinnät, joista ilmenee suoraan tai välillisesti kilpailuehdotuksen tekijä, ovat kiellettyjä. Mikäli kilpailusalaisuus on tahallisesti vaarannettu, voidaan kilpailuehdotus hylätä.

5.3 Kilpailuehdotusten sisäänjätö

Kilpailuaika päättyy torstaina 18.9.2008. Kilpailuehdotus on varustettava merkinnällä "Mahdollisuuksien piha!" -kerrostalopihakilpailu ja se tulee joko jättää 18.9.2008 klo 14.00 mennessä osoitteeseen:

Kaupunkisuunnitteluviraston kirjaamo,

Kansakoulukatu 3, Helsinki

tai kilpailijan vastuulla jättää postin tai vastaavan kuljetuslaitoksen kuljetettavaksi viimeistään 18.9.2008 osoitteella:

Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto/ kirjaamo
PL 2100

00099 Helsingin kaupunki

Postileiman päiväyksen tulee olla viimeistään 18.9.2008, mikä kilpailijan on voitava todistaa. Postin tai vastaavan kuljetuslaitoksen kuljetettavaksi jätetyn kilpailuehdotuksen on oltava perillä viimeistään 25.9.2008, jonka jälkeen saapuneet kilpailuehdotukset hylätään.

Toimittajat

Sari Ruotsalainen, Maria Karisto, Suvi Tyynilä

Nimike

Mahdollisuuksien piha! – kerrostalopihojen suunnittelukilpailu

---

Sarjan nimike

Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston julkaisu

Sarjanumero	2008:8	Julkaisuaika	12.6.2008
Sivuja	24	Liitteitä	–
ISBN	978-952-223-171-0 (nid.) 978-952-223-172-7 (pdf)	ISSN	0787-9024
Kieli koko teos	FIN	Yhteenveto	FIN

Tiivistelmä

Kerrostalopihojen yleinen suunnittelukilpailu 12.6.–18.9.2008.

Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto ja ympäristöministeriö järjestävät Kuninkaantammen kerrostalopihojen suunnittelusta yleisen arkkitehtuurikilpailun yhteistyössä Suomen Arkkitehtiiliiton (SAFA), Maisema-arkkitehtiiliiton (MARK) ja Viherympäristöliiton kanssa. Kilpailun tavoitteena on löytää uusia innovatiivisia ideoita ja ratkaisuja kerrostalopihojen elävöittämiseksi ja toteuttamiskelpoinen kokonaisidea Kuninkaantammen kerrostalopihojen asemakaavoituksen ja toteutus suunnittelun pohjaksi. Kilpailussa esille tulevia uudenlaisia ratkaisuja ja ideoita hyödynnetään jatkossa niin uusien alueiden kuin täydennettävienkin alueiden pihojen suunnittelussa.

Asiasanat

Kuninkaantammi, Helsinki, kerrostalopihat, elävöittäminen, arkkitehtuurikilpailut, asemakaavoitus

Sarjassa aikaisemmin julkaistu:

- 2008:1 Kaupunkisuunnitteluviraston
toimintasuunnitelma 2008–2010,
Toiminnan perusta ja keskeiset tehtävät
- 2008:2 Liikenteen kehitys Helsingissä
vuonna 2007
- 2008:3 Jätkäsaari, osayleiskaava, selostus
- 2008:4 Kaupungista seutu ja seudusta kaupunki
– Helsingin maankäytön kehityskuva
- 2008:5 Kaupan kaavoitus Helsingissä, osa 1,
Päivittäistavara kauppa
- 2008:6 Kerrostalojen kehittäminen Helsingissä
- 2008:7 Lähiöprojektin toimintakertomus 2007

ISSN 0787-9024

ISBN 978-952-223-171-0 (nid.)

ISBN 978-952-223-172-7 (pdf)

